

Література

1. Шумпетер Й. Теория экономического развития / Шумпетер Й. ; перевод В. С. Автономова и др. – М. : Директмедиа Паблишинг, 2008. – 402 с.
2. Економіка зарубіжних країн / А. П. Голіков, О. Г. Дейнека, Л. О. Позднякова, П. О. Черномаз – К. : ЦУЛ, 2008. – 404 с.
3. Економіко-правові проблеми в сфері інтелектуальної власності : монографія / кол. авторів: Орлюк О. П., Бутнік-Сіверський О. Б., Ревуцький С. Ф. та ін. ; кер. авт. колективу, наук. ред. Бутнік-Сіверський О. Б. – К. : НДІ інтелектуальної власності АПрН України, 2006. – 364 с.
4. Тувакова Н. В. Ретроспективний аналіз інноваційних моделей економічного зростання / Н. В. Тувакова // Фінансовий простір. – 2011. – № 3. – С. 49–53.
5. Оппенлендер К. Технический прогресс / Оппенлендер К. – М. : Прогресс, 2010. – 243 с.
6. Федосеева Н. Ю. Реструктуризация предприятий ОПК при формировании вертикально-интегрированных структур (ВИС) [Электронный ресурс] / Н. Ю. Федосеева // Предпринимательство в промышленности: пути развития : материалы II межрегиональной конф. – Режим доступа : <http://www.subcontract.ru>
7. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010–2020 рр. в умовах глобалізаційних викликів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.pir.dp.ua/uploads/StrategizInnovRazvitiya
8. Резяпкина О. И. Влияние технологических укладов на становление и развитие институциональных структур [Электронный ресурс] : дис. ... канд. экон. наук : 08.00.01 / О. И. Резяпкина // Электронная библиотека. – Режим доступа : <http://www.lib.ua-ru.net>

УДК 336.225.673

Ю. А. Ломейко, аспірант кафедри фінансів
Київського національного економічного
університету імені Вадима Гетьмана

**КОНТРОЛЬ ЗА ТРАНСФЕРТНИМ ЦІНОУТВОРЕННЯМ В УКРАЇНІ:
ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ**

Визначено сутність трансфертного ціноутворення. Проведено аналіз відповідності вітчизняного законодавства міжнародним нормам у частині контролю за трансфертним ціноутворенням. Наведено переваги та недоліки впровадження в Україні контролю за трансфертним ціноутворенням.

В статье изложена суть трансфертного ценообразования. Проведен анализ соответствия отечественного законодательства международным нормам в части контроля за трансфертным ценообразованием. Определены положительные стороны и недостатки введения в практику в Украине контроля за трансфертным ценообразованием.

Article deals with the question of definition of transfer pricing. The author illustrates the results of analysis of accordance Ukrainian legislation to international principles of transfer pricing. Advantages and disadvantages of introduction of control of transfer pricing in Ukraine are described.

© Ю. А. Ломейко, 2014

Ключові слова. Трансфертне ціноутворення, податок на додану вартість, державний бюджет, ринковий діапазон цін, митна вартість, контрольовані операції.

Вступ. Сучасна вітчизняна економіка стикається з викликами, що пов'язані з необхідністю адаптуватися до світових глобалізаційних процесів. Україна має здійснити важливі кроки в напрямі приведення законодавства у відповідність із міжнародними стандартами, що дозволило б досягнути підвищення авторитету на міжнародному рівні та покращити рівень життя населення. У зв'язку з перетворенням економіки нашої держави з планової на ринкову світовою економічною кризою 2008–2009 рр., суттєвим рівнем залежності вітчизняного виробництва від імпортних енергоносіїв, революції 2013–2014 рр. першочерговим завданням нині є визначення шляхів оптимізації бюджетної, валютної, податкової та митної систем. Пошук додаткових джерел наповнення бюджету – одне з головних завдань держави, яке має бути реалізовано найближчим часом.

Постановка завдання. Основна мета статті – визначення ефективності методів контролю за трансфертним ціноутворенням в Україні, оцінка впливу запровадження такого контролю на вітчизняне законодавство.

Результати дослідження. Питанню трансфертного ціноутворення присвячено праці таких вітчизняних науковців: Непесов К. А. [1], Савченко Т. Г. [2], Васіна К. С. [3], Терещенко О. О. [4], Нікітіна С. М. [5] та ін.

Для України контроль за трансфертним ціноутворенням явище зовсім нове і потребує досконалого вивчення як з точки зору теоретичних засад його визначення, так і оцінки результатів його практичного застосування.

Отже, трансфертне ціноутворення – це встановлення цін на товари та послуги суб'єктами підприємницької діяльності в окремих випадках, що за своєю суттю можуть призвести до зниження рівня бази оподаткування певними податками, а саме: податком на прибуток та податком на додану вартість, якщо розглядати вітчизняну податкову систему. Таке визначення можна дати процесу трансфертного ціноутворення, узагальнюючи міжнародні та вітчизняні нормативно-правові акти, якими регламентується контроль за встановленням цін транснаціональними корпораціями (далі – ТНК) та промислово-фінансовими групами (далі – ПФГ).

Слід зазначити, що світова практика контролю за трансфертним ціноутворенням базується на положеннях Типової податкової конвенції Організації економічного співробітництва та розвитку (далі – ОЕСР) [6]. Так, у ст. 9 цієї конвенції зазначається: “Якщо між двома підприємствами в їх комерційних або фінансових взаємовідносинах створюються або встановлюються умови, відмінні від тих, які б мали місце між двома незалежними підприємствами, тоді будь-який прибуток, який за відсутності таких умов міг би бути нарахований одному з них, але за наявності таких умов не був йому нарахований, може бути включений до прибутку цього підприємства й, відповідно, оподаткований”. Тобто мова про “принцип витягнутої руки”.

В Україні прийнято Закон від 04.07.2013 р. № 408-VII “Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо трансфертного ціноутворення” [7], згідно з яким ст. 39 Податкового кодексу України від 02.12.2010 р. № 2755-VI [8] (далі ПКУ), отримала назву “Трансфертне ціноутворення”.

Порівнюючи норми вітчизняного та міжнародного законодавства щодо контролю за трансфертним ціноутворенням, зауважимо таке: ст. 39 ПКУ відповідає “Настановам ОЕСР щодо трансфертного ціноутворення для транснаціональних компаній та податкових служб” від 22.07.2010 р. [9], однак існують певні аспекти вітчизняного законодавства, яким, на нашу думку, слід приділити особливу увагу.

Слід зауважити, що значення “4” та “0,75” є сталими величинами в наведених формулах. Подамо приклад розрахунку ринкового діапазону цін згідно з табл. 1. Припустимо, ціна контрольованої операції становить 52 грн, вибірка цін зіставних операцій буде така: 1) 49 грн; 2) 63 грн; 3) 86 грн; 4) 90 грн.

- 1) Кількість значень у вибірці – 4;
- 2) (кількість значень у вибірці)/4 (стала величина) = 1 (порядковий номер ціни);
- 3) 49 грн – значення, що дорівнює першому порядковому номеру;
- 4) 63 грн – значення, яке має наступний за розрахованим (другий) порядковий номер;
- 5) $(49+63)/2 = 56$ (грн) – мінімальне значення ринкового діапазону цін;
- 6) $0,75$ (стала величина) *4 (кількість значень у вибірці) = 3 (порядковий номер ціни);
- 7) 86 грн – значення, що має третій порядковий номер;
- 8) 90 грн – значення, що має наступний за розрахованим порядковий номер (четвертий);
- 9) $(86+90)/2 = 88$ (грн) – максимальне значення ринкового діапазону цін.

Отже, прийнятною для контрольованих операцій вважатиметься ціна в межах від 56 грн до 88 грн. Ціна 52 грн вважатиметься заниженою й буде збільшена до 56 грн.

Згідно з порядком, якби значенням арифметичної дії № 2 було число в межах від 1,1 до 1,9, то порядковий номер ціни дорівнював би 2, а наступним за ним стало б значення, що має номер 3. Значення арифметичної дії № 6 – аналогічно.

Отже, якщо ціна в контрольованій операції менше ніж 56 грн, має бути проведено коригування, тобто збільшення обсягів отриманого прибутку та, відповідно, податку на прибуток підприємств і податку на додану вартість, якщо операції є об'єктом оподаткування ПДВ.

З огляду на вищезазначене можна дійти висновку, що контроль за трансфертним ціноутворенням – це ефективний засіб наповнення бюджету України.

Однак слід розглянути деякі інші аспекти впровадження контролю за трансфертним ціноутворенням в Україні.

Важливою є зміна ст. 188 ПКУ “Порядок визначення бази оподаткування в разі постачання товарів/послуг”, яка регламентує порядок визначення бази оподаткування ПДВ. Згідно із Законом України від 04.07.2013 № 408-VII, абзац перший п. 1 зазначеної статті ПКУ викладено в такій редакції: “База оподаткування операцій з постачання товарів/послуг визначається, виходячи з їх договірної вартості (у разі здійснення контрольованих операцій – не нижче звичайних цін, визначених відповідно до статті 39 цього Кодексу) з урахуванням загальнодержавних податків та зборів (крім збору на обов'язкове державне пенсійне страхування, що справляється з вартості послуг стільникового рухомого зв'язку, податку на додану вартість та акцизного податку на спирт етиловий, що використовується виробниками – суб'єктами господарювання для виробництва лікарських засобів, у тому числі компонентів крові та вироблених з них препаратів (крім лікарських засобів у вигляді бальзамів та еліксирів)”.

Особливого значення такі зміни набули для підприємств-імпортерів, що розглянемо далі.

У табл. 2 у хронологічному порядку наведемо редакції ст. 39, 188 (п. 1) та 190.

Таблиця 2

Порівняльний аналіз змін у ПКУ

Редакція ПКУ	Ст. 39	Ст. 188	Ст. 190
1	2	3	4
від 02.12.2010	Стаття 39. “Методи визначення та порядок застосування звичайної ціни”	188.1. База оподаткування операцій з постачання товарів/послуг визначається, виходячи з їх договірної (контрактної) вартості, але не нижче звичайних цін, визначених відповідно до статті 39 цього Кодексу, з урахуванням загальнодержавних податків та зборів (крім податку на додану вартість та акцизного податку на спирт етиловий,	190.1. Базою оподаткування при ввезенні товарів на митну територію України є договірна (контрактна) вартість, але не менша митної вартості цих товарів, визначеної відповідно до Митного кодексу України (92–15), з урахуванням мита та акцизного

На нашу думку, можливість зниження надходжень ПДВ до державного бюджету внаслідок зміни визначення бази оподаткування ПДВ суттєво знижує економічний ефект від запровадження контролю за трансфертним ціноутворенням, який саме й має полягати в пошуку нових джерел наповнення та збільшення надходжень до бюджету.

Література

1. Непесов К. А. Налоговые аспекты трансфертного ценообразования: сравнительный анализ опыта России и зарубежных стран / Непесов К. А. – М. : Волтерс Клувер, 2007. – 304 с.
2. Савченко Т. Г. Система трансфертного ціноутворення в комерційних банках : монографія / Т. Г. Савченко. – Суми : ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2008. – 238 с.
3. Васіна К. С. Вдосконалення трансфертного ціноутворення в системі внутрішнього економічного механізму підприємства : дис. канд. екон. наук. : 08.06.2001 / К. С. Васіна. – К., 2005. – 156 с.
4. Терещенко О. О. Трансфертне ціноутворення як інструмент контролінгу / О. О. Терещенко, Н. В. Волошнюк // Фінанси України. – 2007. – № 5. – С. 127 – 136.
5. Никитин С. М. Трансфертне ценообразование в развитых странах / С. М. Никитин, Е. С. Глазова, М. П. Степанова // Деньги и кредит. – 2006. – № 4 – С. 35 – 41.
6. Офіційний сайт Організації економічного співробітництва та розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.oecd.org/tax/transfer-pricing/transfer-pricing-guidelines.htm>
7. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо трансфертного ціноутворення : Закон України від 04.07.2013 р. № 408-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/408-18/page>
8. Податковий кодекс України [Електронний ресурс] : Закон від 02.12.2010 р. № 2755-VI. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/paran4931#n4931>
9. Настави ОЕСР щодо трансфертного ціноутворення для транснаціональних компаній та податкових служб від 22.07.2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://transfer-pricing.com.ua>
10. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо трансфертного ціноутворення [Електронний ресурс] : висновок Кабінету Міністрів України до Проекту Закону. – Режим доступу : [http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=46052\\$](http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=46052$)
11. Про затвердження Порядку розрахунку та застосування ринкового діапазону цін та ринкового діапазону рентабельності для цілей трансфертного ціноутворення [Електронний ресурс] : Постанова КМУ від 17 жовтня 2013 р. № 763. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/763-2013-%D0%BF/paran8#n8>
12. Митний кодекс України [Електронний ресурс] : Закон від 13.03.2012 р. № 4495-VI. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4495-17/page3>
13. Про затвердження Форми податкової накладної та Порядку заповнення податкової накладної [Електронний ресурс] : наказ Міністерства фінансів України 01.11.2011 р. № 1379. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1333-11>
14. Про затвердження Форми податкової накладної та Порядку заповнення податкової накладної [Електронний ресурс] : наказ Міністерства доходів і зборів 14.01.2014 р. № 10. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/card/z0185-14>